

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

2021-2022

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

CICLE DE CINEMA, MEMÒRIA, PAU I DRETS HUMANS

DIA INTERNACIONAL DEL COMERÇ JUST

Material didàctic de la sessió

Recomanada per a 1r, 2n, 3r i 4t d'ESO

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament
d'Educació

Filmoteca per a les escoles està adreçat a centres educatius i té l'objectiu de fomentar l'interès d'infants i joves pel cinema, així com de formar els espectadors i espectadores del futur, tot posant en valor el nostre patrimoni cinematogràfic.

El cicle Cinema, memòria, pau i drets humans inclou projeccions i activitats pedagògiques associades als àmbits de memòria democràtica, pau i drets humans, i vinculades a un dia internacional relacionat amb aquestes temàtiques.

Aquest cicle està organitzat pels Serveis Educatius de la Filmoteca de Catalunya, el Departament d'Educació, la Direcció General de Memòria Democràtica i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament.

Índex

5	Fitxes tècniques i sinopsis
6	Què treballem? Entitat convidada
7	Competències curriculars relacionades
8	Comerç just, comerç injust
10	Cinema: ficció i documental de denúncia
12	En el món laboral globalitzat
14	Proposta d'activitats
18	Documentació relacionada
19	Glossari

Fitxes tècniques i sinopsis

Qui compta? Marilyn Waring a sexe, mentides i economia global (fragment)

Terre Nash.
Canadà, 1995.

Documental que desenvolupa les idees de l'economista Marilyn Waring, que proposa una alternativa de la visió econòmica mundial i un canvi dels dogmes o preceptes que regeixen els modes de viure i entendre el món a tot el planeta. Amb ironia i intel·ligència, la pel·lícula desmitifica el llenguatge econòmic hegemònic, proposant noves maneres de treballar amb mesures més humanes i que afavoreixin la qualitat de vida a tot el món.

Cuidar entre terres (fragment)

Núria Gebellí, Estel·la Marcos, Meritxell Rigol, Anna Celma, Berta Camprubí i Montse Giralt.
Espanya, 2019.

La *fuga de cures* associada a la migració de les dones traspasa l'entorn familiar; també afecta la comunitat i el territori. La defensa dels béns naturals, molt feminitzada, també pateix que les dones hagin d'allunyar-se. Contextos d'empobriment i violència amb petja occidental són el teló de fons de les cadenes de cures.

Amor, mujeres y flores (fragment)

Marta Rodríguez i Jorge Silva.
Colòmbia, 1984-1989.

La parella de cineastes aprofundeix en la indústria del cultiu de flors, a la regió colombiana de la Sabana. Una feina eminentment femenina, realitzada per dones de baixa extracció social que treballen en hivernacles sota condicions molt dures, i indefenses els perills dels pesticides. La cinta agafa una sèrie de testimonis concrets, convertits en representatius d'una situació global, que expliquen les seves experiències.

De compres amb Hannah Arendt (Featuring Angela Davis)

Lucrecia Baquero.
Espanya, 2020.

Petit (i arriscat) musical amb el qual es vol generar un debat sobre la responsabilitat de consumidors i consumidores i administracions públiques en l'adquisició de productes i serveis en la cadena de producció dels quals es vulneren els drets humans.

Material didàctic elaborat per:

Què treballem?

- Comerç just, comerç injust
- Cinema: ficció i documental de denúncia
- En el món laboral globalitzat

Entitat convidada

LaCoordi (la Coordinadora pel Comerç Just i les Finances Ètiques)

Entitat de segon grau formada per Alternativa3, Oxfam Intermon, la XES, FETS –Finançament Ètic i Solidari, i Setem Catalunya.

Totes elles porten més de 20 anys treballant conjuntament per la promoció del Comerç Just i les Finances Ètiques a Catalunya en el marc de l'Economia Solidària.

L'objectiu de LaCoordi és denunciar les injustícies i vulneracions de DDHH en les cadenes de subministrament i en les relacions comercials Nord-Sud Globals. Fan incidència política i social sobre els impactes globals del nostre consum local i, alhora, visibilitzen les alternatives econòmiques existents i, per tant, que un altre món ja és possible.

Material didàctic elaborat per:

Competències bàsiques relacionades

Competències bàsiques de l'àmbit social

- Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.
- Analitzar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.
- Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers.
- Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.
- Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.
- Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.

Competències bàsiques de l'àmbit de cultura i valors

- Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes.
- Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans.
- Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i per consolidar el pensament propi.

- Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences.
- Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau.

Competències bàsiques de l'àmbit artístic

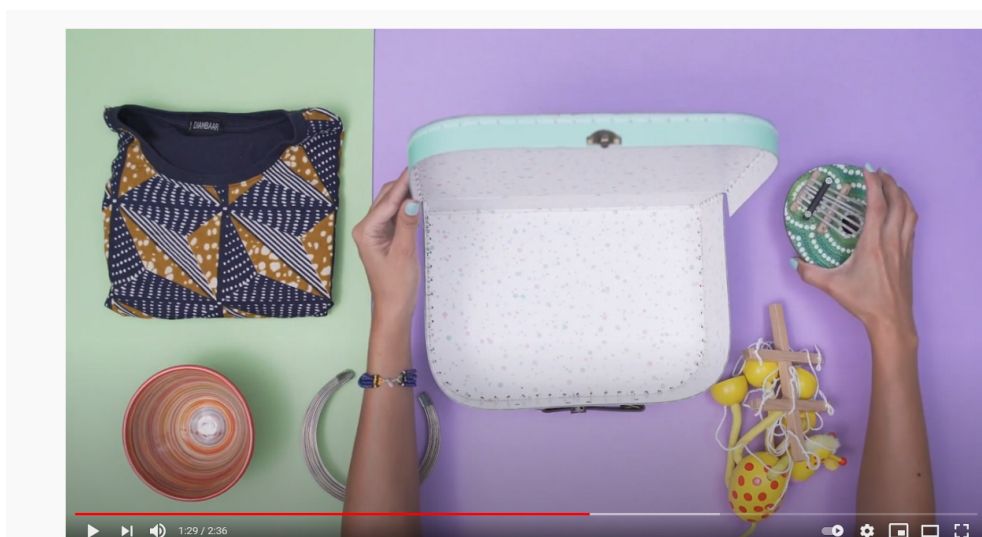
- Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per
- analitzar les produccions artístiques.
- Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.
- Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i
- funcions.

Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic

- Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.
- Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i
- d'escolta.

Material didàctic elaborat per:

Comerç just, comerç injust¹

Les consumidores tenim poder: passa't al Comerç Just, una campanya de La Coordi per promoure el Comerç Just i la responsabilitat en el consum

Capitalisme i drets humans

El capitalisme és sistema econòmic que, per subsistir, genera desigualtats i constants vulneracions de drets humans i mediambientals, i els drets també de salut i seguretat en el treball. És un sistema que domina tot el planeta i provoca que les multinacionals imposin les seves normes als Estats i a les institucions internacionals, sovint sense escrúpols en l'exercici de les seves activitats per tal d'obtenir beneficis. El resultat d'aquesta situació, a banda de les vulneracions de drets, és la pobresa extrema, l'augment de les desigualtats i l'esgotament dels recursos del planeta.

Amb tot, desemmascarar els arguments que el presenten com un sistema inevitable és important per plantejar-se quina és la nostra responsabilitat com a consumidores i consumidors. Una de les maneres de fer-hi front és amb les economies transformadores, iniciatives que posen les persones i les cures per da-

vant dels beneficis, i que, interconnectades localment i globalment, poden abastir totes les necessitats.

Amb els nostres estalvis, directament o indirectament, contribuïm a desenvolupar un tipus concret d'economia i de societat. Si els dipositem en els bancs convencionals, cal ser conscients que podran ser invertits en armes, petroli, casinos o especulació immobiliària. En canvi, confiats a les entitats de finances ètiques (que es regeixen per criteris de transparència, democràcia i participació) s'invertiran en projectes amb beneficis socials i ambientals que garanteixin millores en l'entorn, com ara energies renovables, organitzacions de comerç just, iniciatives comunitàries o d'economia solidària, aquí i a altres parts del món.

Diners que transformen

Per poder donar resposta a les diferents ne-

1. Extret de [l'exposició virtual de La coordi](#)

Material didàctic elaborat per:

cessitats, els diferents àmbits de l'Economia Social i Solidària (ESS) funcionen com un engranatge que dona lloc al mercat social. Es crea un circuit que funciona sota principis de transparència, democràcia i compromís socioambiental. Les finances ètiques en són el motor, i amb els estalvis, concedeixen crèdit a organitzacions i cooperatives que produeixen o donen serveis en el marc de l'ESS.

El fruit d'aquesta feina es distribueix i es comercialitza sota els mateixos principis, i com a consumidores tenim la possibilitat d'abastir-nos sense la necessitat de recórrer a les grans multinacionals —és a dir, al marge del capitalisme—, i col·laborar amb un tipus d'economia que posa la vida de totes al centre. Per entendre un model econòmic just i solidari cal la complicitat d'empreses i governs, però també el nostre compromís com consumidores i consumidors.

El comerç just és un moviment que treballa per la transformació social promovent relacions comercials internacionals més equitatives. Mitjançant condicions laborals dignes, la democràcia en la presa de decisions, la perspectiva feminista o la sostenibilitat ecològica que garanteix la sobirania alimentària local. La majoria de productores i productors de comerç just se situen a l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia i moltes tiren endavant gràcies a crèdits concedits per entitats de finances ètiques. Tot i que sobretot es dediquen a l'agricultura (pa-nela, sucre, cafè i cacau principalment), també n'hi ha d'especialitzades en tèxtil, artesania o cosmètica.

Els deu principis del Comerç Just que estableix la World Fair Trade Organization (WFTO).

Material didàctic elaborat per:

Cinema: ficció i documental de denúncia

Un grup de dones de Nou Mèxic protagonitza la ficció *La sal de la tierra* (Herbert J. Biberman, 1954), sobre les dures protestes que van realitzar per les condicions laborals dels seus marits a les mines.

La representació del treball en el cinema

La producció fílmica ha contribuït a explicar alguns moments històrics de la vida i experiències de la classe treballadora: des del cinema revolucionari de la Unió Soviètica, als Nous Cinemes llatinoamericans, passant per la resposta fílmica que va acompanyar la crisi econòmica del 1929 als Estats Units, les pel·lícules que van sorgir durant la República de Weimar a Alemanya, el neorealisme italià o l'escola documental britànica i el posterior Free Cinema. De la mateixa manera, en la darrera dècada han aparegut brots fílmics que donen veu, en molts països, a les conseqüències de la primera gran crisi del segle XXI.¹

Un dels primers grans referents en aquest sentit és *Tiempos modernos* (1936), de Charles Chaplin, qui, arran de la primera gran crisi econòmica del segle XX, la Gran Depressió,

1 Heredero, Carlos; Fernández, Joxean (Coord.). *De Lumière a Kaurismäki. La clase obrera en el cine*. Donostia Kultura: FilMOTECA Vasca, 2014.

ofereix un retrat irònic sobre les condicions alienants dels treballadors atrapats per les exigències de la industrialització i la producció en cadena. Pel que fa a la lluita obrera pels drets dels treballadors i les treballadores, podem citar un altre referent, *La sal de la tierra* (1954), de Herbert J. Biberman, que retrata la vaga dels treballadors mexicano-estatunidencs a una mina de zinc de Nou Mèxic per protestar contra la discriminació imposada per l'empresa contractant, que els pagava sous inferiors als dels obrers anglosaxons. La pel·lícula parteix d'unes protestes reals, molt centrada en les reivindicacions de les dones dels miners, però és una ficció i no un documental, i va estar perseguida pel govern dels Estats Units, a qui no interessava que es distribuís tot i que finalment es va estrenar i es va consagrar com a clàssic. De la mateixa manera, un film molt posterior, *Pa i roses* (2000), de Ken Loach, mostra la lluita de les treballadores i els treballadors de la neteja d'un edifici de Los Angeles per aconseguir millors condi-

Material didàctic elaborat per:

ons de salut i seguretat en el treball.

Consciència treballadora i cinema militant

Els anys seixanta i setanta del segle passat se solen identificar com les dècades d'auge del cinema militant. Les mobilitzacions de maig de 1968, la lluita contra la ideologia dominant i la subversió dels vells poders, la voluntat d'unió entre els i les universitàries i la classe obrera i la fabricació de consignes revolucionàries van trobar en el cinema un magnífic instrument d'intervenció política. Arreu van proliferar els col·lectius de cinema militant, amb la intenció d'intervenir a favor de la classe treballadora, denunciar les situacions de desprivilegi dels i les obreres i promoure una consciència per a la justícia social.

Els canvis econòmics produïts en el mercat mundial i la situació generada per les polítiques neoliberals i pel que coneixem com a procés de globalització, han tingut conseqüències més enllà de l'impacte en l'economia: han empitjorat els intercanvis entre Nord i Sud i, en l'àmbit global, han creat i acrescut les desigualtats socials en un sentit general. I de les denúncies dels i les cineastes del cinema militant des dels anys setanta fins avui, el setè art ha seguit enregistrant i denunciant diferents injustícies socials, econòmiques, polítiques i, inevitablement, laborals derivades de conflictes globals. El registre audiovisual, per les seves característiques narratives, té una gran potencialitat informativa i didàctica, així com pot esdevenir una valuosa eina de sensibilització en relació amb les desigualtats del món globalitzat. A més, les recents formes de distribució i exhibició a través d'internet multipliquen les possibilitats d'una resposta col·lectiva i el seu abast transformador.

Pel·lícules com *Vida y deuda* d'Stephanie Black (Jamaica-EUA, 2001) denuncien els perills de la globalització econòmica per als països en

procés de desenvolupament. El documental fa una dissecció del "mecanisme del deute", que està instaurat a gran part del planeta i és causa directa de la destrucció de la indústria i l'agricultura autòctones de la majoria de països del Sud. D'altra banda, *El viatge de les samarretes*, de Shantha Bloemen (EUA, 2001) explica el recorregut que realitzen les samarretes velles dels països rics d'Amèrica del Nord o d'Europa fins a arribar a un país com Zàmbia, on l'entrada de roba de segona mà ha perjudicat terriblement qualsevol intent de desenvolupar una indústria tèxtil pròpia. Un film més recent, *Blood in the Mobile* de Frank Piasecki (Dinamarca, Alemanya, 2011) es proposa retratar l'explotació infantil i la manca de drets. A *En nuestras manos* (2019) la càmera de Mariana Otero esdevé transparent durant les setmanes de rodatge dins d'una fàbrica tèxtil de roba interior francesa que ha fet fallida i les seves treballadores s'organitzen per transformar-la en cooperativa. Té l'objectiu de copsar al detall la lluita col·lectiva d'una aventura que no té garanties absolutes d'èxit, tot i que el pronòstic és favorable. El documental, nominat als Premis Cèsar, es posiciona en una escena final que honra la dignitat de tota una vida treballada i compartida.

L'explotació infantil de les mines de coltan a *Blood in the Mobile* (Frank Piasecki, 2011).

Material didàctic elaborat per:

En el món globalitzat

Les treballadores de les maquiladores reivindiquen en primera persona els seus drets laborals a la pel·lícula *Maquilápolis* (Vicky Funari i Sergio de la Torre, 2005).

L'herència colonial

El paradigma de finals del segle XX i principis del XXI està definit per processos contradictoris com ara la fusió promoguda per la globalització econòmica i la fissura de la fragmentació geopolítica¹. Les conseqüències (desiguals entre països i zones del món) de la construcció d'un mercat únic mundial i de la mundialització que resulta de l'erosió del poder de l'Estat-Nació ha estat i és, també, una preocupació recurrent del cinema, tant de ficció com documental. La perspectiva dels conflictes del que s'anomena el Nord ha quedat representada en pel·lícules com *Recursos humanos* (Laurent Cantet, 1999) o *Las nieves del Kilimanjaro* (Robert Guédiguian, 2011), que s'emmarquen en les conseqüències de la desindustrialització dels països del Nord a causa de la manca de competitivitat davant d'altres indústries, tot fomentant els conflictes entre obrers i patronal, la reducció de llocs de treball i el tan-

¹ Fisas, Vicenç, *Cultura de paz y gestión de conflictos*, Barcelona, Icària, 1998.

cament de fàbriques.

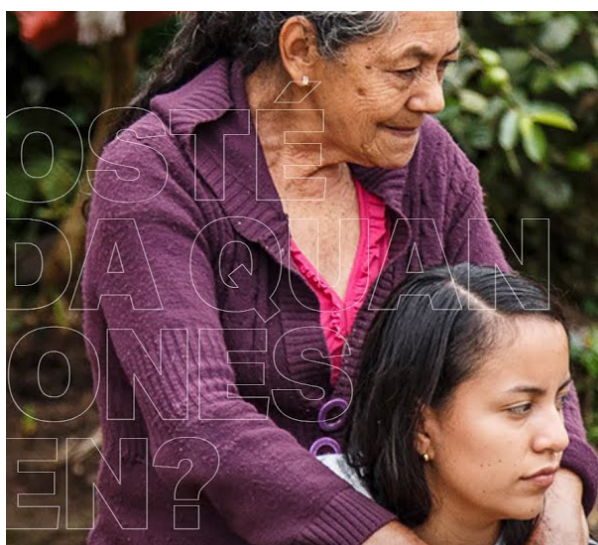
Pel que fa a la perspectiva dels països anomenats del Sud, documentals com *China Blue* (Micha X. Peled, 2005), que va ser enregistrat de manera clandestina per denunciar l'esclavatge modern de les treballadores d'una fàbrica de texans a la Xina, o *Maquilápolis* (Vicky Funari i Sergio de la Torre, 2005), filmat per les mateixes treballadores de les maquiladores mexicanes organitzades com a grup activista comunitari, mostren les pèssimes condicions de treball en que es basen les indústries de moltes empreses transnacionals que, per a ser competitives, prioritzen l'abaratiment dels costos de producció i menystenen els costos humans i mediambientals de les seves polítiques. Una reflexió que també trobem a *Amor, mujeres y flores* (Marta Rodríguez y Jorge Silva, 1989) sobre l'impacte en les treballadores de les condicions del negoci dels clavells a Colòmbia en un context postcolonial. Camila Esguerra, investigadora colombiana, esmenta

Material didàctic elaborat per:

que “el suposat desenvolupament dels països del Nord global ha estat a costa de l'explotació de les seves dones i la sobreexplotació de les dones migrants”, i és precisament a *Cuidar entre terres* (varis, 2019), que es fixa en les cadenes de cures, on queda plasmat. Es tracta d'un fenomen transnacional i urbanitzat que encarna, en el cos de les dones del Sud global, la vigència de les relacions colonials: una reflexió sobre el paper, tan imprescindible com invisibilitzat, de les cures en l'economia global.

Els treballs de les dones

El procés de globalització ha incidit especialment en eixamplar la bretxa de les desigualtats entre gèneres, incrementant l'exclusió i la pobresa de les dones. Com hem vist, els programes i les polítiques neoliberals activen els desplaçaments transfronterers massius, que s'expliquen en un vessant doble: cobrir les necessitats dels mercats pel que fa a mà d'obra i en una recerca de l'augment de la qualitat de vida per part de qui es desplaça. Des de fa unes dècades, es contempla també la presència de dones soles en la composició d'aquests moviments. Una gesta que té poc a veure amb el discurs inclusiu, en el sentit de consideració cap a elles, sinó que es presenta en el context

Qui sosté la vida quan les dones migren?, a *Cuidar entre terres* (2019), creat per La Directa i CooperAcció.

de la globalització: les xifres demostren que la seva contribució al desenvolupament econòmic és fonamental. “Els governs depenen dels ingressos de les dones inscrites en els circuits transfronterers, així com totes aquelles empreses que obtenen guanys als marges de l'economia «lícita»².”

En qualsevol cas, mai són conseqüència indirecta de la globalització econòmica, enteses com una anomalia del sistema, sinó que s'integren com una de les característiques del mercat transnacional que regeix el panorama actual. El cinema dels circuits de l'entreteniment hegemònic poques vegades ha posat en el centre les obreres o les dones treballadores, i les produccions que ho han fet han hagut de donar veu i imatge des del marge. Sovint, en combat amb els prejudicis promoguts en i des dels grans relats dels mitjans de comunicació, en un vincle gairebé indissociable entre la raça i el gènere, i que identifiquen qualsevol dona migrant amb el rol de domèstica o «dona del carrer». Les composicions comporten, doncs, una perspectiva ideològica definida d'acord amb un ordre social concret i una mirada occidental, patriarcal i capitalista. Per sort, “l'evolució formal, el compromís dels i les cineastes i la renovació dels posicionaments polítics i estètics han donat lloc a algunes obres on s'han plasmat moments estel·lars del protagonisme coral o individual del treball femení, com *La sal de la tierra* (Herbert J. Biberman, 1954), *The Life and Times of Rosie the Riveter* (ConieField, 1980) o *Rosetta* (Luci Jean-Pierre Dardenne, 1999).³”

2 Sassen, Saskia. *Contrageografías de la globalización. Género y ciudadanía en los circuitos transfronterizos*. Traficantes de sueños, Madrid, 2003..

3 Selva, Marta; Solà, Anna, a “La exigencia de forzar los márgenes”, article recollit dins Heredero, Carlos; Fernández, Joxean (Coord.), *De Lumière a Kaurismäki. La clase obrera en el cine*. Donostia Kultura: Filmoteca Vasca, 2014.

Material didàctic elaborat per:

Proposta d'activitats

Abans del visionat:

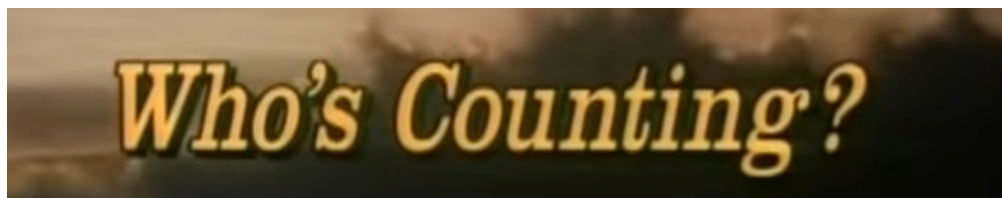
- L'Organització Mundial del Comerç Just estableix 10 criteris que han de complir les organitzacions que treballen en Comerç Just. Fer grups a l'aula i buscar els 10 criteris per internet per repartir-los, i cada grup haurà d'encarregar-se de fer una petita presentació a l'aula explicant el que li ha tocat. Es pot acompanyar d'imatges que ajudin a la comprensió i contrastar amb el funcionament del sistema capitalista, que sovint els vulnera.
- Alguns productes de gran consum als països del Nord sovint es produeixen ben lluny dels indrets on es comercialitzen. Algunes empreses tèxtils han participat de la deslocalització dels seus tallers per tal d'abaratir els costos de producció i fugir de la fiscalització. Aquestes pràctiques s'acostumen a acompanyar d'unes polítiques laborals molt deficitàries per als treballadors i treballadores.
El vídeo campanya [“Les consumidoras tenim poder: passa't al Comerç Just”](#), de La Coordi, posa importància en les decisions que tenim quan es tracta de comprar. Projectar-lo a l'aula:
 - Què li passa a la protagonista del vídeo, l'Eva?
 - En quin moment comença a canviar les seves pràctiques de consum?
 - Per què ho fa?
 - Quins són els productes de comerç just que normalment es coneixen?
 - Quins heu descobert en el vídeo?
- Comentar conjuntament: quina tècnica cinematogràfica fa servir aquesta peça audiovisual de La Coordi? En què consisteix? Elaborar una definició de la tècnica d'**animació** i de **veu en off**. Després analitzar les etiquetes de la roba que portem en el mateix moment: On estan fabricades les peces de roba que portem? On han estat adquirides? Sabem en quines condicions de treball han estat confeccionades? Creieu que hauria de ser obligatori indicar les condicions de treball dels fabricants dels productes que consumim? Argumentar-ho. Quines alternatives de consum de roba estan al nostre abast?
- Per grups, fer un mapatge del vostre poble o ciutat o de la localitat gran més propera que tingui botigues dedicades a la venda de productes provinents del comerç just i dividir-vos una petita recerca sobre cadascuna d'elles: abans d'aquesta investigació, les coneixíeu? Quina transformació social busquen aquests tipus de comerços? A qui beneficia?

Material didàctic elaborat per:

Llistar què s'hi pot trobar i, si ho considereu, els motius pels quals és una bona idea comprar-hi. Presentar-ho davant del grup aula.

- El Canal Malaia és una plataforma de continguts audiovisuals en català impulsada per joves i dirigida a un públic adolescent i jove, i amb La Coordinadora han iniciat una col·laboració amb la segona temporada d'un dels seus programes, El bar de Malaia, amb l'objectiu d'apropar el Comerç Just, les Finances Ètiques i l'Economia Solidària. Visionar el primer vídeo i comentar-ne les impressions:
 - o Quin és el punt de partida d'aquesta conversa?
 - o Investigar sobre la definició de capitalisme i les implicacions que pot tenir en les nostres vides viure en un sistema capitalista.
 - o A què es refereix la presentadora amb "comprar aquí, a casa nostra"? Per què creieu que promouen el comerç local davant de les grans cadenes de tèxtil?
 - o Reflexionar sobre si el vostre consum de roba, com el de les persones de la tertúlia, respon també a una moda.
 - o Per què creieu que les modes varien tan ràpid? Us heu plantejat mai a qui pot beneficiar això?

Després del visionat:

- Investigar la figura de l'economista, intel·lectual i activista feminista neo-zelandesa Marilyn Waring, a qui la cineasta Terre Nash va dedicar el documental *Who's Counting? Marilyn Waring on Sex, Lies and Global Economics* (1984).

Quines han sigut les seves aportacions en l'àmbit de l'economia i la política? Per què es va donar a conèixer en el seu país i internacionalment? Com es relaciona el seu camp de treball, l'estudi i la divulgació de l'economia, amb les feines no remunerades de les dones? I amb l'ecologia i els drets de la comunitat LGTBI+?

Material didàctic elaborat per:

- Per aprofundir en la feina de Marilyn Waring es pot accedir a la conferència en línia a la pàgina TED Talk [El Trabajo remunerado que el PIB ignora y que realmente cuenta](#), subtitulada en castellà, on explica que si poses rentadores, ordenes o fas la compra familiar o feines a casa, pels estàndards del PIB no ets una persona productiva. En aquesta xerrada visionària, l'economista busca corregir els errors del sistema i defensa una manera de mesurar el creixement econòmic que valori el nostre mitjà de subsistència, els treballs de cures i la vida del planeta.
- El cinema, a més de font d'entreteniment, ens permet l'aproximació a realitats injustes i la sensibilització sobre problemàtiques socials, una manera de contribuir al canvi. Imaginar que us dediqueu a la programació de cinema: organitzar una proposta de cinefòrum amb la intenció de fer reflexionar a una classe del vostre institut sobre les qüestions relatives al Comerç Just. Pot ser un documental o una pel·lícula de ficció.

Per grups, fer una recerca de títols que suscitin el vostre interès (al final del dossier, a l'apartat "Filmografia d'interès", hi ha algunes propostes, algunes d'elles en obert). Pensar quins objectius voleu assolir amb aquesta programació: denúncia, sensibilització, conèixer altres realitats, presa de consciència, crítica, gaudir del cinema... I prepareu-ne una tria. Realitzar una breu presentació davant la resta de grups on presentar una fitxa tècnica de les pel·lícules escollides, una sinopsi, un tràiler, si té premis o reconeixements, l'opinió de la crítica i quines raons us animen a programar-la.

- El documental [La Justa Trama](#) (Miquel Carrillo, 2020) és part de l'exercici d'avaluació del suport que l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes ha vingut donant a la Justa Trama, la cadena de producció més gran del segment de la confecció del tèxtil del Brasil. Un grup de dones que cosien han generat una gran xarxa de cooperatives al sector tèxtil que abasta des de la producció de cotó ecològic fins a l'elaboració de teles, la confecció de roba i el finançament.

Visionar el documental per intentar esbrinar perquè la FAO, l'Organització de l'ONU per a l'Alimentació i l'Agricultura, posa aquesta cadena de producció com a model de bones pràctiques. A què es refereix el cartell del documental amb la frase "El món és la xarxa que teixim"? Quins són els impactes positius que ha generat la creació de la Justa Trama en el territori i la població?

Material didàctic elaborat per:

- Llegir conjuntament [el manifest de l'artista Inés Tarradellas creat per Vestidures](#), un projecte artístic-polític que proposa una sèrie de principis alternatius, no com a solucions definitives, sinó com a iniciativa contribuent d'un canvi global en el consum i en el vestit.

Desgranar els principis que proposa per començar la “revolució de la moda” i comentar-los: d'on neixen? Per què creieu que li preocupa aquesta qüestió a l'artista? Amb quin objectiu neix el manifest? Coneixíeu o practiqueu algun dels principis que s'hi esmenten? Us semblen fàcils de portar a la pràctica? Per què?

1. Aleatorietat com a font de riquesa i llibertat

Escollir la roba d'entre una oferta planificada ens converteix en objectes de mercat: cada cop més manipulables. Que no et direccionin! Busca fora de les grans botigues. Evita els estils (de vida) prefabricats.

2. Conèixe't a tu mateixa [Nosce Te Ipsum]

La publicitat és nociva i ens vol insatisfetes. Apartem-la de la nostra vida! Recuperem l'autoestima, descobrim les nostres potencialitats, coneguem-nos a nosaltres mateixes.

3. No a la moda com a religió [Fuck Fashionism]

El concepte de 'moda' està pervertit: manipulat perquè no pensem de comprar... i no tinguem criteri. Redefinim el concepte o encara millor... oblidem-nos-en per sempre.

4. Perill: alienació en espais de shopping

Les grans botigues i centres comercials els dissenyen perquè ens perdem... a nosaltres mateixes. Evitem els grans espais de consum i tornem a la compra el seu sentit original: satisfer una necessitat.

5. Pensar si surt a compte NO surt a compte!

Rebaixes, ofertes i promocions són estratègies psicològiques de consum que ens fan perdre el focus... i els diners. El preu no té per què correspondre al valor. No caiguem a la seva trampa, evitem entrar en el joc.

6. Re-tornem el valor a la vida (de la peça de roba)

La cultura del malbaratament ampara un model de producció destructiu, basat en l'explotació dels recursos i de les persones. Escolim menys, escollim millor; reciclem, reparem, reutilitzem, regalem, intercanviem...

Material didàctic elaborat per:

Documentació relacionada

Filmografia d'interès

- [*Azúcar que cambia vidas. Manduvirá visita España*](#). (IDEAS Comercio Justo, Espanya, 2019).
- [*Agnés, productora de café de Comercio Justo*](#) (Intermon Oxfam, 2018).
- [*Café pequeños productores, Perú*](#) (CLAC, Comercio Justo Fairtrade, 2018).
- [*El sabor dulce del cacao*](#) (Intermon Oxfam, 2013).
- [*Amb la tassa pel mànec*](#) (Alba Navarro i Consell municipal de Solidaritat de Manresa, 2014).
- [*#IloveCj. #NimasNimenos*](#) (Ideas Comercio Justo, 2019).
- *El viatge de les samarretes* (Shantha Bloemen, Estats Units, 2001).
- *Vida y deuda* (Stephanie Black, Jamaica-Estats Units, 2001).
- *Maquilápolis* (Vicky Funari i Sergio de la Torre, Estats Units-Mèxic, 2005).
- *Vida activa* (Susana Nobre, Portugal, 2013).
- *China Blue* (Micha X. Peled, Xina, 2005).
- *Blood in the Mobile* (Frank Piasecki, 2011).

Bibliografia i altres recursos emprats

- Fisas, Vicenç. *Cultura de paz y gestión de conflictos*, Barcelona: Icària, 1998.
- Heredero, Carlos; Fernández, Joxean (Coord). *De Lumière a Kaurismäki. La clase obrera en el cine*. Donostia Kultura: Filmoteca Vasca, 2014.
- Sassen, Saskia. *Contra geografías de la globalización. Género y ciudadanía en los circuitos transfronterizos*. Traficantes de sueños, Madrid, 2003.

Recursos i enllaços d'interès

- [La Coordi – Comerç Just i Finances ètiques](#)
- [Xarxa d'escoles pel Comerç Just](#)
- Lot bibliogràfic per a infants, joves i adults: [Les economies transformadores: comerç just, finances ètiques i economia social i solidària](#)
- [“La cara més fosca de la tecnologia mòbil”](#), article de Blanca Blay a eldiario.es (2016).

Material didàctic elaborat per:

Glossari

Gènere cinematogràfic: Terme que classifica els films segons les seves característiques comunes, estètiques i temàtiques. Hi ha gèneres que el cinema ha heretat de la tradició literària o teatral; es parla d'una comèdia, d'un drama, d'un film d'aventures..., però n'hi ha que no es consoliden en el seu caràcter genèric diferenciat fins que el cinema se'ls fa seus: el thriller de gàngsters, el western, de tema bèl·lic, etc.

Patriarcat: Forma d'organització política, social, econòmica, ideològica i religiosa basada en la idea d'autoritat i superioritat del que és masculí sobre el que és femení, fonamentada en mites i que es reproduïx a través de la socialització de gènere.

Posada en escena: concepte d'origen teatral que prové del terme francès *mise-en-scène* (posar en escena una acció). En relació amb el cinema s'utilitza per expressar el control del director o directora sobre tot allò que apareix a la imatge, és a dir, descriu la forma i composició dels elements que apareixen en l'enquadrament. La posada en escena inclou tant aquells aspectes del cinema que coincideixen amb el teatre (decorats, il·luminació, vestuari, elecció, moviment i comportament dels personatges) com els aspectes més propis del cinema (moviments de càmera, escala i mida dels enquadraments, etc.).

Punt de vista: Expressió que té tres accepcions:

- **Punt de vista ideològic:** Expressa una opinió sobre alguna cosa.
- **Punt de vista visual:** Indica el lloc des d'on es veu el que mostra una imatge. S'identifica amb la mirada que ens dona a veure alguna cosa. En cinema hi ha dues fonts perceptives, una visual i una altra sonora. Per diferenciar-les s'utilitza el terme ocularització, que indica la relació entre el que mostra la càmera i el que veu un personatge. El terme auricularització s'aplica a la relació entre les informacions auditives i els personatges.
- **Punt de vista narratiu o focalització:** Expressió utilitzada en narratologia per indicar la manera d'organitzar el saber narratiu de la instància narradora. Poden produir-se tres modalitats. Focalització zero, quan la instància narradora és omniscient; focalització interna, quan el saber queda restringit al punt de vista d'un personatge, i focalització externa, quan el saber és menor que el dels personatges.

Material didàctic elaborat per:

Dades de contacte

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 198

<https://filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

<https://filmotecaescoles.blog.gencat.cat>

Drac Màgic

drac@dracmagic.cat

T 93 216 00 04

www.dracmagic.cat